

ЖАМИЯТ
«Ишсизлени
талаплары
тергевсюз
къалмай»

4 б.

ЯШЛАНЫ ДЮНЬЯСИ

15 б.

Ассаламу алейкум, уьюгюзге яхшылыкъ

ЁЛДАШ

Yoldash media center
yoldash.ru

ДАГЪЫСТАННЫ ЖАМИЯТ-ПОЛИТИКА ГАЗЕТИ

26 апрель(яйсан) 2024 йыл №16 (15371)

Язбашны ва Загъматны байрамы

Бизин уллу уьлкебиз Россияда бу йыл Май байрам апрельни 28-нден май айны 1-и болгъанча дёрт гюн белгилене. Башлап бу байрам интернационалны гюню деп белгиленип тургъан. 1970-нчи йылдан башлап, загъматчылары бирлигини халкъара гюню деп юрюлме башлагъан. 1992-нчи йылдан башлап, Язбашны ва Загъматны байрамы деп юрюле.

Дюнъя оьлчевде алгъанда бу байрам 1886-нчи йылдан баш ала. Шу йыл 1-нчи майда Америкадагъы Чикаго шагъарны ишчилери баш гётерип орамлагъа чыгъа ва оьзлени талапларын чакъырылагъа язып, айтып аян эте. 12-15 сагъат иш гюню 8 сагъат этмекни ва алапаларын артдырмакъны, яшлары загъматын гери урмакъны талап эте. Шолай баш гётеривлер Американы оьзге ша-

гъарларында да оьтгериле. 1890-нчи йыл 8 сагъатлыкъ иш гюню талап эте туруп, Европаны кёбюсю пачалыкларында да митинглер оьтгериле. Бизин пачалыкъда Санкт-Петербургда шолай баш гётерив 1891-нчи йыл М.Брусневни ёлбашчылыкъ булан болгъан.

Совет девюрде, шагъарларда болсун, посёлокларда, юртларда болсун халкъ жыйылып, байракълар да тутуп

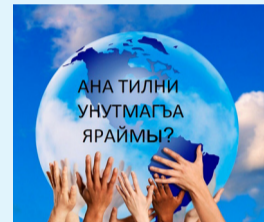
майданларда жыйыла эди. Магъачкъалада болгъан шолай митинглерде кёп керенлер ортакъчылыкъ этме бизге да тюшген. Шагъарны халкъы бирче жыйылып, бир-бирин таныймагъанлар таныш болуп, шагъарны гъар заводу, предприятиеси, кьуруму коллективлери булан жыйылып байрамны оьтгере эди. Тахшагъарыбызны майданында музыка согъулуп, асгер кьуллукъчулар марш булан юрюгени эсде къалгъан. Бу йыл да Май байрамда Магъачкъаланы майданына халкъ жыйылажакъгъа, Язбашны ва Загъматны байрамын шат кюйде оьтгережекге инамлыкъ бар.

Яраш БИЙДУЛЛАЕВ.

БУ НОМЕРДЕ:

БИЛИМ

Гъар гюн гъайын этмеге герекбиз

7 б.

САВЛУКЪ

Этилген ишлер аз тюгюл, тек кемчиликлер де бар

8 б.

БИЗИН АЙЛАНАБЫЗДА

Тарбиялав ишни устасы

10 б.

ЭСДЕЛИК

Яхшы ишлери, юрегини ачыкълыкъгъа, рагъмусу къалды

14 б.

«Эсделикни вахтасы» ачылды

25-нчи апрелде Магъачкъалада Уллу Устьюнлюкню 79 йыллыгына багъышлангъан «Эсделикни вахтасы» оьтгерилди. ТОКС-ну ортакъчылыгы булан оьтгерилеген шо чара 1941 – 1945-нчи йылларда оьлгенлени игитлигини эсделигине, яшёрюмлени патриот ругъда тарбиялавгъа, оланы уьлкени тарихи ва маданият варислигине къатнашдырмакъ учун юрюле.

Гъаракат республиканы баш майданында башланды ва Дагъыстанны Гъукуматыны Председатели А. Абдулмуслимов, ону орнунбасарлары, министрлер ва башгъа жаваплы къуллукъланы башын тутгъанлар, школаланы охувчулары, оьзге охув ожакъланы тарбиялавчулары, студентлер ва волонтерлар оркестр согъулагъан кюьде М. Гъажиевни атындагъы орамдан яв юрюп, паркгъа бардылар. Мунда Белгисиз солдатны белгисине гюлтер салгъандан сонг, митинг оьтгерилди.

– Гъар йыл оьтгерилеген шу чара, бизин топуракгъа парахатлыкъ гелтирген уллаталарыбызны эсделигине ва гъюрме-

тине багъышлана, – дей А.Абдулмуслимов. – Бизин республикадан Уллу Ватан давда 180 минг адам ортакъчылыкъ этген, шоланы яртысы дав майданларда къалгъан. Устьюнлюк алгъанлы 79 йыл бола буса да, дав салгъан яралар гъали де сав болмагъан, ону белгилери оьзюнунутма коймай. Гъалигъалилерде излевчулер «Сарихумда» 80 йыл алда яллап тюшген самолётну гесеклерин тапдылар. ТОКС-ну ортакъчылары шо яндан уллу иш эте, кеп йыллар белгисиз тас болгъанланы атларын, шону булан бирге эсделигин къайтара.

А. Абдулмуслимов шулай чаралар яшёрюмлени тарбиялавгъа уллу

къошум этегенин эсгерди ва тарихи эсделикни сакълав инг аслу масъала экенни де айтды.

– Тарихни бёттебен айландырма къарайгъанлар бар, тек яшёрюмлер элни гелегеги оьзлерден гъасил экенни англап, шону якъламакъ ва аманлыгъын сакъламакъ учун гъар даим де гъазир турма герек, – деп давам эте А.Абдулмуслимов. – Не ерде де Ватанын жаныдай аяйгъанлар, тангаласыны гъакъында ойлашагъанлар – элни кюрчюсю деп гъисап этиле. Хас асгер гъаракат юрюлеген заманны ичинде бизин уланлар къоччакълыкъ герсетип турагъаны да шону исбатлай.

Митингде шоллай да давну ва загъматны ветеранларыны советини председатели Магъарам Алижанов, хас асгер гъаракатны ортакъчысы Майир Рустамов ва башгъалары сёледицер.

Бизин мухбирибиз.

ЕРЛЕРДЕН ХАБАРЛАР

Бабаярт район

Бабаяртдагъы 11 номерли школа-интернатда сынавлу педагог Гуля Арсланбекованы сиптечилиги булан «Атам, анам, мен – спорт агълю» деген къужурлу ва пайдалы чара оьтгерилген.

Спорт ярышларда интернатны охувчулары булан бирге оланы ата-аналары, эркъардашлары ва къызардашлары ортакъчылыкъ этген. Олар «Лидеры» ва «Комета» деген 2 командагъа бёлюнуп, оьз арасындан алдынлыланы белгилегенлер. Яшлагъа ва уллулагъа оьзлени гюнерлерин герсетип болардай къужурлу конкурслар таклиф этилген. Мисал учун, олагъа, къалгъанларын айтмагъанда, къапны ичинде атылма, батмакъдан оьтмеге тюше. Эки де команда бары да якъдан къастын, гъаракатын, устьюнлюкге етишмек учун оьзлени аямайгъанын герсетип бажаргъан. Оланы якълама уллаталары, улланалары, яшлары гелген.

Ярышларда «Лидеры» деген команда утгъан ва кубок булан савгъатлангъан. Ондан къайры, бу шатлы, пайдалы чараны бары да ортакъчыларына гъюрметлев грамоталар берилген.

Хасавюрт район

Хасавюрт районну охувчу яшлары Дагъыстанны ич ишлер министрлигини музейинде болгъанлар.

Музей 20 йыл алтъякъда къурулгъан. Мунда республиканы милициясыны 90 йылны узагъында башын тутуп гелгенлени, ветеранланы, аманлыкъны къоруйгъан къурумланы сыдраларындан чыкъгъан Совет Союзу ва Россияны Игитлирини суратлары, оланы ки-

таплары ва эсге алывлары, опурагъы ва савгъатлары, гъар тюрлю документлер ерлешдирилген. Музейге гелгенлени, айрокъда яш наслуну Уллу Ватан давну йылларында ва хас чараланы вакътисинде бандит уьюрлени ортакъчыларындан чыгъарылып алынгъан савут ва атылтыв алатлар айрыча тергевюн тарта.

Охувчулар музейге этген сапарын бек ушатгъан. Залдан залгъа гезевюнде хыйлы соравлар берген, оьзлени пикурларын айтгъан. Балики энниден сонг оланы арасында яшавун аманлыкъны къоруйгъан къурумлар булан байлама сюегенлер табулар.

Къаягент район

Янгыкъаягент орта школада ёллардагъы аманлыкъны болдуругъа байлавлу «Аманлыкъ дегерчик – 2024» деген район конкурс оьтгерилген. Конкурса районну бары да охув идаралары ортакъчылыкъ этген.

Яшлар ёл юрюшню низамына гере соравлагъа жаваплар берегинден къайры, хатабалагъда заралангъанлагъа биринчи кёмекни этивде бажарылугъун герсетген. Ахырда аякъмашинни гъайдавда да ярышлар юрюлген.

Оьсюп гелеген наслуну ёл низамгъа уйретмекни нечик уллу агъамияты барны англата турмакъны маънасы ёкъдур. Къаягент районда шону яхшы англайлар ва гъар тюрлю чаралар оьтгерелер.

Конкурсада биринчи ерни Сагасидейбук школаны командасы алгъан, экинчи ерде – Янгыкъаягент школаны охувчулары. Олар республиканы даражасында болажакъ конкурсада да ортакъчылыкъ этежек.

А. АЛИЕВ.

Дагъыстангъа ёл чыгъагъанлагъа...

Артдагъы йылларда савлай уьлкебизде йимик, бизин республикабызда да ич туризмни оьсдюрювде бар имканлыкъланы толу кюьде пайдаландырывгъа тергев гючлене бара демеге ярай. Шолайлыкъда, Минеральные Воды, Санкт-Петербург, Сочи, Москва шагъарларда ва Калининград областда йимик, Дагъыстангъа ял алмагъа ва геземеге гелеген туристлени санаву белгили кюьде артып тербейгени тергевню тарта.

Дагъысын айтмагъанда, бизин республикабызгъа 2023-нчу йылда май байрамлагъа ял алмагъа къонакълай гелген туристлер 90 мингден къолай болгъан эди... ДР-ни туризмни ва халкъ саниятларыны министрлигини башчысы Эмин Мерданов берген баянгъа гере, бу йыл май байрамларда ял алмагъа бизин

республикабызгъа гелеген туристлени умуми санаву 110 мингден кеп болажакъ деп къаравуллана.

Белгили болгъаны йимик, туристлени авадан пайы оьз мадарына гере, заманын аяп дегенлей, гъава транспортну къуллукъларындан пайдаланмагъа муштарлы бола. Тек не этерсен, гъава транспортну багъалары йылны

ичинде айлана якъдагъы талаплагъа гере бир нече керенлер алышынагъаны разисизликлени артдыра.

– Артдагъы эки йылны ичинде гъава транспортну къуллукъларындан пайдаланмагъан тайпалар учун билетлени багъалары эки керен кеп болгъаны гъакъда айрыча эсгермеге герек, – дей турист компанияны башчысы

Халит Омаров. – 2022-нчи йылда билет, Москвагъа барып, къайтып гелмек учун 8 минг манатгъа токътай эди. Гетген йыл гюьде 16 минг манат болду, гъали буса 27 – 28 минг манатлагъа чыгъып тура...

Багъалар шоллай артып турса, гъава транспортну къуллукъларындан пайдаланмагъа токъташгъанлар Дагъыстангъа ял алмагъа

гелмеге муштарлы болурму дагъы деген сорав тувулуна.

Монополиягъа къаршы иш гереген федерал управлениесини Дагъыстандагъы бёлгюню къуллукчулары аянлашдырагъан кюьде, йиберилген багъаланы алдын алмакъ учун къоллавлучулары базарларында къуллукъланы ва малланы болдурагъанланы арасында тогъатартывну имканлыкъларын толу кюьде къолламаса бажарылмай. Егъесе къыставуллу гъалар тувулунмагъа имканлы. Шо сынавда да, яшавда да йылдан-йылгъа ачыкъ болуп герюне.

Къ. КЪАЗАКЪМУРЗАЕВ.

Камиллешдиривною къайдалары белгиленди

Белгили экени йимик, Россияны Илмулар Академиясы амалгъа гелип иш башлагъанлы, бу йыл 300 йыл тамамлана. Шо тархгъа байлавлу бугюнлерде янгыз эсгерилген илму-ахтарыв идарада тююл, бизин республикада иш гереген оър охув оякъларда да тергев бериле.

Алдагъы гюнлерде, А. И. Герценни атындагъы Россия пачалыкъ педагогика университетни Дагъыстан филиалыны сиптечилиги булан халкъара илму-сынав конференциясы шо тархгъа багъышлангъан гъаракатлардан бириси болуп токътады. «Гъалиги жамиятта илмуну ва билим беривню бирлешдиривно агъамиятлы масъалалары» деген эсгерилеген конфе-

ни атындагъы Россия пачалыкъ педагогика университетни ректору, профессор С. Тарасовну, Дагъыстан пачалыкъ университетини проректору, биология илмулары кандидат доцент А. Гъажиевни сэйлевлери конференцияны ортакъчыларыны айрыча тергевюн тартды. Шону булан бирге, А. И. Герценни атындагъы Россия пачалыкъ педагогика

рини жыйымы» гъакъда маълумат берди. Ол Дагъыстан халкъларыны авуз яратывчулугъуну асарлары жыйылып, топланып 20 китапта (том) янгыз алимлер туюл, охувчулары гент къатлавлары да иштагъланагъан кюйде ювукъ вакътини ичинде берилежеги гъакъда да айтды.

А чы к ъ л а ш д ы р ы п айтгъанда буса, конференцияны ортакъчылары сэйлевлери ва илму макъалалары гъалиги шартларын гез алгъа тутуп, илмуну ва билим беривню бирлешдиривно багъышлангъан эди. Шону

ренцияны оьтгеривню сиптесин Дагъыстан пачалыкъ университет де, олай да Россияны Илмулар Академиясыны Дагъыстан илму-ахтарыв федерал центрыны Тил, адабият ва инчесаният институту да якълады.

Шолайлыкъда, шо конференция бизин уьлкени 16 регионунда, олай да 14 тыш пачалыгъында иш гереген оър охув оякъларда, оьзге илму-ахтарыв идараларда чалышагъан 100-ден де артыкъ алимни къуршады. Олагъа арагъа салынып ойлашылагъан масъалаланы айланасында оьзлени пикрулары, ойларын, ардагъы йылларда билим берив тармакъда тувулунгъан масъалаланы чечивге янашывун малим этмеге имканлыкъ берилди. Шо гъакъда айта туруп, конференцияда бизин уьлкени оьзге регионларындан, Белоруссиядан, Къазахстандан, Тюркменистандан, Узбекистандан, Азербайжандан, Тюркиядан, Швециядан ва Китайдан алимлер Интернет байлавлукъну имканлыкъларындан пайдаланып ортакъчылыкъ этгенин айрыча эсгермеге тюше. Озокъда, бизин республиканы оър охув оякъларыны, илму-ахтарыв идараларыны дарс беривчулери ва оьзге къуллукъчулары конференцияны ишинде айрыча жагъчылыкъ гёрсетди.

Шолай, А. И. Герцен-

университетни Дагъыстан филиалыны гуманитар билим беривнюю баш илму къуллукъчусу, филология илмулары кандидаты Р. Мусаева школадан башлап, оър охув оякъларда етгинче билим беривню сан янын гъалиги шартларда камиллешдиримеге болагъан къайдаланы гъакъында гент кюйде лакъыр этди. Ол шо тармакъда оьзю чалышагъан оър охув оягъы школаларда билим алагъан, яшлар булан юртеген гъаракатыны асувлулугъу ва пайдасы гъакъда айрыча билдирди.

Дагъыстан пачалыкъ университетини экологияны ва мекенли оьсуюню институтуну директору З. Солтанмуратова да бизин республикада ардагъы йылларда тувулунгъан экология, демек, айлана якъны къоруп сакълавгъа байлавлу оьзю ёлбашчылыкъ этеген илму-ахтарыв идарасы некъадар иш юртегенин ачыкъ этип сэйледи. Россияны Илмулар Академиясыны Дагъыстан илму-ахтарыв федерал центрыны Тил, адабият ва инчесаният институтуну фольклор бёлюгюню заведующийи А. Солтанмуратов оьзюню сэйлевюнде бугюнлерде гезиклетип басмадан чыгып турагъан «Дагъыстан халкъларыны фольклор эсделикле-

булан бирге, тораып гелеген наслугъа билим беривде, тарбиялавда ардагъы вакътилерде арагъа чыккъан янгы къайдаларын кьоллап, пагъмусун артдыривгъа, гъар яшны хасият-къылыкъ битимине гере касбу танглавгъа болушлукъ этивге айрыча агъамият берилди. Школаланы, орта хас ва оър охув оякъланы дарс беривчулери касбу бажарывлугъун камиллешдиривно къайдалары да конференцияны ортакъчыларыны янындан тергевсюз къалмады. Неге туюл, гъар тюрлю тармакъларда асувлу кюйде чалышмагъа болагъан бажарывлу касбучулары гъазир этивде дарс беривчулени билимлерини даражасындан, олар юртеген илму-ахтарыв гъаракатыны сан янындан гъасил болуп геле.

Умуми кюйде алгъанда, оьтгерилген конференция шону ортакъчыларына сынап алышдырмагъа, оьзгелер кьоллайгъан къайдаланы, оьзлени гъар гюнлюк ишинде пайдаландырмагъа имканлыкълар яратды. Конференцияны ортакъчыларыны сэйлевлери ва илму макъалалары айрыча китапча болуп чыгъарылажакъ.

Н. БАЙБОЛАТОВ
СУРАТДА: илму-сынав конференцияны ортакъчылары.

Сорав – жавап

– Сентябрь айда яшым школагъа барма герек. Ону башлап яздырма герек дей. Шо иш нечик юркле?

– Башлап школагъа барагъан яшны оьзюгюзге ювукъдагъы школагъа яздырма боласыз. Шо ишни 1-нчи апрелден 30-нчу июн болгъанча этме герек. Енгилликлери барлар биринчи къабул этилегенни де эзде сакълама тюше. Шо школагъа башлап агъа-инилери яда къызардашлары охугъан буса, асгерчилени, хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этегенлени, ич ишлени къуллукъчуларыны яшлары къабул этиле.

Экинчи тиретде 6-нчи июльдан 5-нчи сентябр болгъанча бош ерлер бар школалагъа яздырма болажакъсыз.

Школагъа яшны язмакъ учун «Госуслуги» порталдан, кагъыз язып яда школагъа оьзюгюз барып арза язма боласыз. Шону учун ата-анасыны паспорту, яшны тувгъаны гъакъдагъы шагъатнамасы, яшайгъан еринден справка, сакъат яшлагъа айрыча документлер гъазирлене. Яш арза берилген школада охужакъны-охумажакъны натижаларын 3-нчу июльда ва 8-нчи сентябрде билме бола. Яда билдирив электрон почтагъа геле.

– Дачаланы кьоллава янгы талаплар бар дей... Англатма бажарыламы?

– Эгер де дачангы янында кьолланмай турагъан ер бар буса, шону оьзюнге кьошма ярамай. Шо ихтиярсыз тутгъангъа гъисаплана ва топуракъны багъасындан 1-1,5 процент штраф (кьоду) салына. Дачада адамланы савлугъуна зарал этеген яда кьоркьунчулу насны сакълама ярамай. Россельхознадзору инспектору сезин 10 минг манатдан кем болмайгъан кюйде штраф этме бола.

Шолай, уьйлерден 15 метр ювукъда от якъса да 5-15 минг манат штраф этмеклик бар. От ягъа бусагъыз, чонкъ этип, шону ичинде яллатма герек бола, яныгъызда бел, лопатка, сув болма герек. Ялынны кьаравсуз кьойма да ярамай.

Чишлик эте бусагъыз да, мангалны уьйлерден 5 метр ариге салма герек, тек башлап ювукъ арада енгил от тюшер ерлер барны-ёкьну тергеме тюше.

Дачадагъы кьурулушлары да кагъызларыгъызда язылгъан кюйде этме герек.

– Башына къан чабып, бир яны ишлемей кьалагъанлар бола, шогъар инсуьлт болгъан деп айтыла. Гъали шо аврувну алдын алма бола дей...

– Гъар йыл Россияда 450 минг адамгъа инсуьлт бола. Шону багъанасы – стеноз, демек, баш майдагъы инг де гиччи тамурлар тыгъыла яда ярыла. Баш майны кьоркьунчулу ерлерин ва гъалын гъали компьютер томография этип, алданокъ билме бола. Врачлар билдиреген кюйде, тергелген адамланы 83 процентине кьоркьунчулукъ бары айтылгъан. Шоланы кёбюсю тезликде тарыкълары дарманлар алып, кьоркьунчулукъну тайдыргъан.

Аврвну заманында билмек учун, гъар йыл диспансеризация этме герек.

– Интернетден таба мал алма бола дей. Алдатагъанлары кьолуна тюшмес учун негер тергев берме тарыкъ?

– Ардагъы йылларда интернетден таба мал алагъанлары санаву артгъан. Шону булан алдатагъанлары гъилалары да кёп болгъан. Оланы кёплери учуз багъалар язылгъан кагъызлары интернетден минглер булангъы адамлагъа йибере. Шолагъа гере мал ала бусанг, гъагъын банк карта булан телемеге тюше. Шону маълуматларын билсе, олар шосагъат картангы бошатма болалар. Картанга башгъалар гирип болмасдай, яшыртгъын маълуматларын заманда бир алышдыра турма герек. Шону да 3 яда 6 айда бир керен алышдырса яхшы. Болгъан чакъы четим этсе, алдатагъанлар ичине гирип болмажакъ.

«Сизге онгайлы кредитлер беребиз» деп язылгъан инжигеген билдиривлер гъар гюн дегендей геле. Шолардан да сакъ болма герек. Эгер де Сбербанкдан геле буса, оланы оьзлени хас номерлери бола. Туюл буса ва гертиден де кредит алма сюе бусагъыз, башлап шонда эсгерилген банкгъа барып, толу маълуматлары билме боласыз.

Гъали шолай номерден сэйлейгенлени штраф этме башлагъан. Эгер де номер бир адамны атында буса, шо адамны 10 – 20 минг манатгъа штраф эте, эгер де иш кьурум юрте буса, 600 минг – 1,5 миллионгъа етишме бола.

Гъазирлеген Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

Мурат КЪАЗИЕВ:

«Ишсизлени талаплары тергевсюз къалмай»

Арт вакътилерде бизин уълкебизни ва шолай да республикабизни башчыларыны тапшурувуна гёре савлай Россияда йимик къазанч этмеге харлылар учун иш ерлени болдурувгъа берилген тергев къолайлаша. Билими, сынаву, бажарывлулугъу бар, ишге уста адамланы загъматгъа къуршамакъ учун гъар тюрлю конкурслар, ярмакю-выставкалар оьтгерилегени гъюрметге лайыкълы мердешге айлангъан.

Бу гезик Магъачкъалада «Россияда загъмат. Имканлыкъланы девюрю» деген Бютюнроссия ярмакю Магъачкъалада «Россия – мени тарихим» деген паркда оьтгерилди.

2024-нчю йылны апрель айыны 5-нчи гюннде оьтгерилген агъамиятлы чарагъа байлавлу болуп, ДР-ни загъмат ва яшавлукъ масъалалары булан машгъул болагъан министрлигини башчысы Мурат Къазиев республикабизни ва уълкебизни маълумат къуралларыны вакиллерине къысгъаракъ баянлыкъ берди. Эсгерилген ярмакюге байлавлу гъазирленген баянлыкъ тебенде «Елдашны» охучуларыны тергевюне бериле.

– Белгили болгъаны йимик, бу йылны башына таба бизин министрликде ва ону ерлердеги къурумларында гъисапгъа алынганланы умуми саву 15 мингге ювукъ болгъан, – деди Мурат Къазиев оьзюню баянында. – Шону учун бизин министрликни къуллукчуларыны умуми гъаракаты булан агъамиятлы масъаланы тергевден тюшюрмейли, ишге гючу чатагъан тайпаланы талапларын гъисапгъа алып, гъар йыл башгъабашгъа оьлчевде конкурслар, ярмакюлер оьтгермеге имканлыкълар ахтарыла ва пайдаландырыла. Шолайлыкъда, ярмакюде ортакъчылыкъ этегенлени арасындан бар имканлыкъларгъа гёре, ишсизлер Дагъыстанда ва ондан тышдагъы регионларда касбу усталыгъына, бажарывлулугъуна гёре пайдалы загъматгъа къуршала.

– Мурат Низамиевич, ярмакюлени барышында ишсизлени загъматгъа къуршамакъ муратда не йимик имканлыкълар пайдаландырыла, агъамиятлы чаралар оьтгериле?

– Ярмакюню оьлчевюнде ишсизлени талапларына гёре айры-айры гюплеге бёлюнуп, ярмакюню ортакъчыларын къуршап, гъар тюрлю

конкурслар юрюлегени мердешге айлангъан. Иш бермеге разилигин алданокъ билдиргенлени янындан утуш ярышлар, мастер-класлар ва шолай да айрыча лакъырлашывлар оьтгериле. Оьз пайдаларын гъисапгъа алып ишлемеге муштарлылагъа бар имканлыкъларгъа гёре тийишли да-

М.Къазиев.

ны чечивде, конкурсланы оьтгеривде харж булан да кемекеше. Айырып айтгъанда, далапчылыкъ булан машгъул болагъанлар йимик, ярмакюлерде янгы ачылагъан про-

ерлешген сакъатланы «Язбаш» деген ял алып базасында да оланы ишге къуршавгъа байлавлу гъакълашгъан эдик. Сакъатланы талаплары ярмакюлени

Ярмакюден гёрюнюш.

ражада англатывлар ва таклифлер бериле.

– 2023-нчю йылда оьтгерилген ярмакюлени натижаларына байлавлу айтмагъа бажарывламы?

– Озокъда бажарывла. Оьтген йыл бизин министрликни сиптечилиги булан ярмакюлер эки гезикде оьтгерилди. Ярмакюлерде ортакъчылыкъ этген 6 мингден къолай адамдан 666 адамгъа иш булан таъмин этмеге кемеке этилди.

– Ишсизлени талапларын гъисапгъа алып, далапчылыкъ булан машгъул болагъан тайпалар булан юрюлеген байлавлукъ рази къалдырамы?

– Бизин регионну далапчылыкъ булан машгъул болагъан лап да лайыкълы тайпалары ярмакюде ортакъчылыкъ эте ва къурум масъалала-

мышленный предприятиелеге де ортакъчылыкъ этмеге имканлыкълар болдурула. Шолайлыкъда, беклешген производствосу-экономикасы булан белгили болгъан предприятиелерде касбучулары билимлерин, усталыгъын камиллешдиривге де айрыча тергев бакъдырыла. Озокъда, биз далапчылыкъны имканлыкълары-кемеги булан дазуланып къалмайбыз. Айтмагъа сюегеним, пачалыкъ, жамият ва шолай да яшёрюм къурумланы, ерли гъакимлик къурулувларыны вакиллери де ортакъчылыкъын болдура.

– Мурат Низамиевич, биз елугъагъаныкъ бу биринчи гезик тюрлю. Эсигизде бар буса, Каспийни Къарабудагъгент район булан дазулашагъан боюнда

оьтгеренде некъадар гъисапгъа алына?

– Артдагъы йылларда, савлай уълкебизде йимик, сакъатланы талапларын гъисапгъа алып, оланы ишге къуршамакъ учун айрыча чаралар гёрюле. Гетген ёыл 22 сакъат ишге къуршалды. Айтмагъа сюегеним, уйде туруп ишлемеге ва предприятиелерде олагъа загъмат текемеге онгайлыкъларенгилликлер болдурула. Россияны экономикасында йимик, регионну халкъ хозяйствосуну тармакларында да сакъатлар производство ишлерде ортакъчылыкъ эте ва борчларына бажарывлукюйде янаша декемеге ярай. Шону учун бизден де олагъа рагъмулу янашыв булан кемеке болдурула.

– Ишге муштарлыла талапларын гъисапгъа алып къойгъан бу-

лан иш битмей. Оланы къуллукъларын къутмек учун не йимик асувлу ёллар ахтарыла?

– Ишсизлени гъисапгъа алып къойгъан булан болмай. Озокъда, оланы ишге къуршамакъ учун бар имканлыкълар пайдаландырыла. Гъалиги заманда кеплер иш ёкъ деген кантгъа бойсынып къалмагъа муштарлы болагъаны ичингбушдура. Савлай Россия оьлчевюнде алып къойсакъ да, далапчылыкъ булан машгъул болагъан компанияланы 90 проценти касбучулар етишмейгени саялы билдиривлер этип тура. Олар гъатта оьзлени харжына билмейгенлени касбу бажарывлулугъун камиллешдирмеге де къайырмай.

– Ахтарылар юрютюп гъасил чыгъарагъан къурумланы далиллерине гёре, гъалиги заманда адамлар ишге къайсы тармакъларда айрокъда талап этилине?

– Къайсын-бирин айтмайыкъ, промышленный тармакъларда транспорт-логистика компанияларда, къоллавлучулары гъар тюрлю къуллукъларын къютюв булан машгъул болагъан къурумларда ва шолай оьзгелеринде бажарывлулугъуна гёре иш ерлер бар.

– Мурат Низамиевич, Магъачкъалада оьтгерилген Бютюнроссия ярмакюде ортакъчылыкъ этмеге сюегенлер учун не йимик онгайлыкълар болдурулгъан эди?

– Бютюнроссия оьлчевюнде ярмакюлер Дагъыстанны 13 шагъарында ва районларында да оьтгерилди...

– Оьтген йыл оьтгерилген ярмакюден пайдаланып 700-ге ювукъ ортакъчысына ишге тюшмеге имканлыкъ болгъан эди. Бу гезик?

– Озокъда, ахырынчы натижаланы гъакъында толу кюйде баян бермеге гъали де эрте. Бу гезик регионубузну адамларына 287 иш берген тайпалар-компаниялар, предприятиелер, далапчылар ишге муштарлылар учун 3 698 иш ерлени аян этди. Бу йыл Бютюнроссия ярмакюде 10 минг адам ортакъчылыкъ этди. Шоланы 900-ге ювугъуна ишге тюшмек учун шо гюн таклифлер де берилди.

Къ. КЪАРАЕВ.

Савгъатлар агълюлерине тапшурулду

Донбассны халкъыны аманлыгъын сакъламакъ учун юрюлеген хас асгер гъаракатда 10 мингден де артыкъ дагъыстанлылар ортакъчылыкъ эте. Оланы кёбюсю шо гъаракат башлангъандан берли озлеге салынгъан борчну намуслу кюйде кютелер. Миллетчилеге къаршы ябушувларда, не амал, оьлегенлери де бар. Олар уьлкени гележеги учун жанын да аямайлар.

Шо агъвалатларда жанын къурбан этгенлени агълюлерине айрыча тергев этиле. Яшавлукъ гъалларын яхшылашдырмакъ учун бары да къуулукъ дагъылар къаст этелер.

Оьтген гюнлерде Хасавюрт район администрацияны башчысы Арсланбек Алибеков дав майданда къочкакълыкъ гёрсетип жанын берген уланланы дос-къардашына пачалыкъ савгъатланы тапшурду. Ёлугъувгъа гелген Арслан Къурбановну агълюсюне ва атасыны инисине Къочкакълыкъны орденин тапшура туруп, Алибек Абдулмажитович къайгырышывун айтды ва шолай уланны тарбиялагъан ата-анагъа бара-калласын билдирди.

Абусупиян Гъажиев

де бизге янги къошулгъан республикаланы халкъыны аманлыгъын сакълайгъанда жанын къурбан этген. Ол оьлгенден сонг «Ватанны алдындагъы лайыкълы къуулукъу учунгъу орденини 4 даражасы булан савгъатлангъан. Савгъатны районну башчысы ону агълюсюне ва анасына тапшурду.

–Бугюнлерде Ватанны якълавчулары оьтгерилп турагъан хас асгер гъаракатда къочкакъ кюйде ортакъчылыкъ эте, – дей А.Алибеков. – Сизин уланларыгъыз да янги къошулгъан республикаланы харлысызлыгъы учун жанын берген. Биз олар булан оьктембиз, неге тьогюл башгъаланы къутгъармакъ учун оьзлени аямагъан.

Олар яшланы, къатынгишилени ва уллу чагъындагъылары якълап, игитлер йимик жан бергенлер. Оланы игитлигин эсгере туруп, Уллу Ватан давдагъа бизин улталарыбызны къочкакълыгъын гёз алгъа гелтиребиз. Бугюн хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этеген уланларыбызгъа олар

уьлгю болгъан. Сизин къайгыгъызын англайман, инг де сюеген адамларыгъыздан айырылгъансыз, тек сиз де, дос-къардашыгъыз да, ингдеси, авлетлери де оланы игитлиги булан оьктем болма герек. Оланы атлары даимге эсибизде къалажакъ, бизге буса сизин гъайыгъызын этмек борч бола.

Ёлугъувда районну башчысыны орнунбасары Исмайыл Шайыпов, Хасавюрт шагъарны, Хасавюрт ва Новолак районланы военный комиссары Давут Абакаров ва «Бирикген Россия» деген партияны секретары Асият Арсланханова ортакъчылыкъ этдилер.

Г.БЕК.

Эркъардашына ювукъда болмакъ учун

Украинада хас асгер гъаракат башлангъандокъ, дав агъвалатлар юрюлеген ерлерде медицина къуулукъчуларда уллу гъажатлыкъ тувулунгъан эди. Авлакъ госпиталлардагъы врачланы, медсестраланы бугюнгю иши эпсиз къыйын, къоркъунчул ва федерал телеканалланы сюжетлерине сийрек тьоше. Тек яралангъан асгерчилени яшаву кёбюсю гезик оланы касбу бажарывлугъундан, тувра борчларына янашывундан гъасил бола. Шо якъдан медицина къуулукъчуланы ишине сёз тапма къыйын.

Шолай тавакаллы адамланы арасында дагъыстанлылар да бар. Фельдшер Маржанат Шейхова хас асгер гъаракатгъа уьюнде эки кызын ва 5-нчи класда охуйгъан уланын да кююп, гёнгюллю кюйде къуршалгъан. Ол хыйлы йыллар «скорый помощда» ва шагъар азарханада ишлей туруп, бай сынав топлагъан. Амма давлар-явлар юрюлеген ерлерде гёргенине парахат яшавда алданокъ гъазирленмеге бажарылмай.

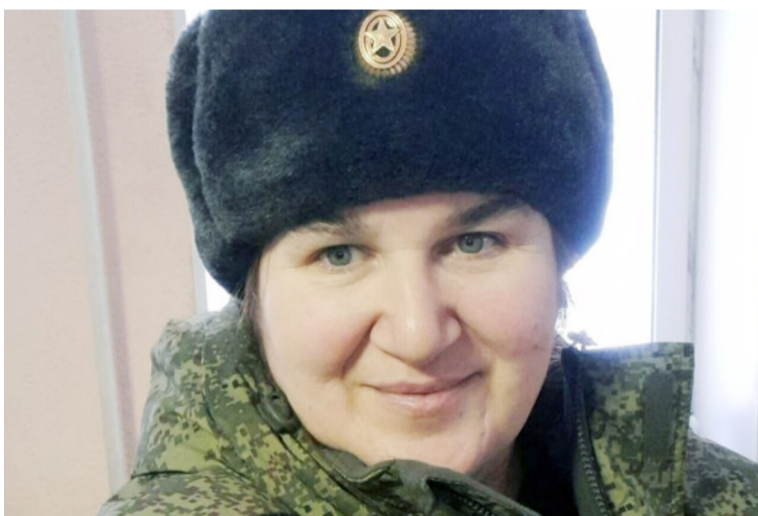
Маржанат Буйнакск районну Тёбен Жюнгютей юртунда тувгъан. Школаны битдирген сонг, Буйнакскидеги медицина училищени фельдшер бёлюгюне охума тьошген ва 1998-нчи йылда уьстюнлю кюйде тамамлап, сыйлы касбусунда биринчи абатларын алмагъа башлай.

Неге Оборона министерлик булан дыгъар байлагъан? Шо да къыйын-

лы яшав шартлагъа тарыгъанлыкъ себеп болуп токътагъан. Бираз алда Маржанатны эри юрек аврувдан оьлген. Ол ожакъда уьч тораймагъан яшлары булан къалгъан, лап гиччисине 11 йыл битген. Тек огъар шолай къараргъа гелмек учун бирдагъы себеп болгъан. Маржанатны эркъардашы да Украинадагъы хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ эте.

– Ойлашдым, балики мени кёмегим биревню яшавун къутгъарар,– дей ол. – Мени дуаларым буса эркъардашыма эсен-аман уьюне къайтма имканлыкъ бережегине инанаман.

Озокъда, Украинадагъы бизин асгерчилеге къошулмакъ деген къарар къыйынлы буса да, бары да якъдан ойлашылып къабул этилди. Яшлар башлап анасын йиберме сыймей, тек ону мекемли токъташгъанлыгъын

гёрюп, сонг якълайлар. Чакъ-чакъда зенг этелер, смс-лер бакъдыралар.

– Уьйден гелеген якълаву (шо янги дос-къардашым тьогюл, къурдашларым, алдагъы иш ёлдашларым), бизин учун уллу агъамияты бар. Къаркъарабыз бек къавшалагъандан къайры, заманда бир терен, пашман ойлагъа да батып талабыз. Асгерчилени бизин госпитальгъа гъар тюрлю гъалларда етишдирелер, башына, къурсагъына гюлле булан авур яралангъанлагъа инг алдын алгъасавлу кёмек этмеге тьоше. Бизин аслу борчубуз – яралангъан адамны гъалын тез къолайгъа къайтармакъ, ону, хыйлы

къан тас этсе де, оьлюмден къутгъармакъ. Шо бек уллу ва гъалынгни битдиреген жаваплылыкъ. Уьйдегилер булан гъакълашыв буса – таза гъаваны тынышы йимик.

– Маржанат Апендиевна, сизин ондагъы биринчи гюнлюгюз нечик оьтген эди?

– Мен бир тамаша уллу гъалекленивню гъис эте эдим – мунда бир мьоглетте де тергевсюз, гъайсыз болмагъа ярамай. Бизде не йимик къаравуланмагъан гъаллагъа гъазирлик болсун учун, офицерлер бизин иш этип къоркъута эди. Ерли адамлар булан бир байлавлукъ да болма тьошмей деп алданокъ бувара эди. Шагъаргъа да

асгер опуракъ булан чыкмагъа ярамай эди.

– Гъали алышынгъан зат бармы?

– Нечакъы къыйын буса да, уьйренчик болуп битдим.

Фельдшер Шейхова оьзюню борчларына бек жаваплы кюйде янаша, командирлери де шону эс этмей тьогюл, тийишли къыймат берме унутмайлар. Гъали-гъалилерде огъар госпитальны начальнигини атындан баракала билдирилген. Шо сююнчлю хабарны ол яшларына ва къардашларына тез етишдирмекни гъайын этген.

– Биз бизин Маржанаттыбызда бир де шекленмей эдик,– дей Буйнакск шагъар азархананы баш врачыны борчларын заманлыкъгъа кютеген Гюляйбат Гъасанова. – Ол бизде, «скорый помощда» ишлей туруп, бай сынав топлады, гъали шо огъар къайсы четим гъаллардан да оьтмеге, тюз къарарлагъа гелмеге кёмек эте.

Озокъда, Маржанат Апендиевна уьюне шексиз кюйде къайтажакъ. Яшлары буса анасы булангъы ёлугъувгъа къалгъан гюнлени белгилей.

Алав АЛИЕВ.

Ишлени барышы яман тюгюл

Савлай уьлкени оьлчевюндеги гьал булан тенглешидрип кьарагъанда, бизин Дагъыстанда юрт хозяйствону аслу тармакларыны барысында да ишлени барагъан кюю яхшы десе де ярайгъан даражада. Гьар тюрлю кьыйынлыкълар кьаршылашса да, юрт загьматчыланы герти ва сынавлу тайпалары ругъдан тюшмей, кьайпанмай гьаракат эте.

Дагъыстанны юрт хозяйство министерлиги бир аз алда малим этген маълуматлагъа гьере, 2023-нчу йыл юрт хозяйствода болдурулгъан чакъы продукцияны ломай кьадаары 213,3 миллиард манатгъа етген. Бу буса артдагъы 5 йылны ичинде кьолда этилген натижаны лап уллусу деп санала. Пачалыкьны янындан кьемек гьисапда гьерсетилген маялар ва озокьда дагъы оьзлер загьматчылар этген кьастлар оьрленме болушлукъ этгени ачыкъ.

Оьсюмлюкчюлюк

Республикада 2023-нчу йыл сабанлыкълар 300 минг гектарны кьуршагъан эди. Шо йыл 4440 гектар ердеги тарлавлар иште кьолланды. Багьалар артгъанына да кьарамай, юрт хозяйство техниканы 449 тюрлю жураасы сатылып алынган. Шолагъа 11 миллиард манат акъча харжланган. Дагъы да 4529 гектардагъы топуракъланы сугъарыв ишлеге гьере 32 проект яшавгъа чыгъарылган.

Мелиорация булан байлавлу комплекслени гьалын тийишли даражагъа гьетергенликни яхшылыгьындан, гетген йыл чалтик чеклени оьлчевлерин 32,8 минг гектаргъа чыгъармагъа бажарылган. Бу санав 2022-нчи йылда болгъанындан эсе 1,9 минг гектаргъа кьолай. Натижада, гетген йыл болдурулгъан чакъы чалтикни кьадаары алдагъы йылдагъысындан эсе 26,3 минг тонгъа кьеп.

Бюртюкю ашлыкълар болдурувну елунда да гьермекли кюйде алгъа абат алынган. О да оз гезигинде гьайванчылыкьны тирликлер булан таъмин этивно масъаласын бир кьадаар тюзевлю кюйде чечмеге болушлукъ этген. Муна алайыкъ Буйнакск районну. Мунда сугъарылмагъан топракълары булангъы тарлавланы гьар гектарындан орта гьисапда 37 центнер тюшюм алынган. Айрыайры тарлавланы гьар гектарындан кьайтарылган будайны тюшюмю чю гьатда 60 центнерден де оьтют гетген эди. Шулай моллукъ кьепден макътала гелген Ставрополь, Ростов бойларда да нагагъ бир де болмай.

Тек нетесен, савлай уьлкеде йимик, бизин якълы ашлыкьчылар будайны тоннасын 10-11 минг манатдан оьрге гьетери п сатып болмай тура. Демек, чыкьган харжны башы я ябула, я ябулмай. Булай кьалса ашлыкь тарлавланы оьлчевлерин генглешидирмекни онча маънасы екъ деп кьыйнала фермерлер. Болса да беженлер бош тюгюл экени оланы ругьун бошама кьоймай.

Овощулукуь

Гетген йыл Россияны юрт хозяйство министерлиги Дагъыстангъа овощ-

ланы дагъы да кьеп болдурмакьны борчун кютмекни тапшургъаны негьакъ тюгюл. Шо мурат булан 41 минг гектардан да кьолай тарлавларда овощлар оьсдюрюлген. Шону умуми кьадаары да 1528 минг тонгъа тармашгъан.

Республикада 191 минг гектар ерде картоп болдурулгъан эди. Демек, бизде 366 минг тондан бир аз кьолай картоп алынган. О буса алдагъы йылдан эсе 10 процентге кьеп. Бу йыл картоп, кьапушта ва гьатта харбуз булан кьабакъ дагъы да кьеп майданларда оьсдюрюлежек деп кьаравуллана.

Дагъыстанны юрт хозяйство министерлиги арагъа чыгъарып айтгъан далилlege гьере, бу йыл овощ оьсюмлюкчени тарлавларыны оьлчевлери 42 минг гектардан кем болмажакъ. Шону гьажатларына деп айтып Магъачкьаланы ювугьунда овощланы шитиллерин оьсдюрюв булан машгьул теплица хозяйство да бар. Мундагъы шитиллер ачыкъ топуракьда овощлар болдурагъанлагъа кьыйышывлу багьалардан сатылып бериле. Эсгерилген хозяйствода гьали помидорну, жибижейни, кьапустаны, бадиржанны, гьатта кьабакьны саняны 800 мингге етеген чакъы шитиллери бар.

Янгыз гетген йыл сабанчы-фермер хозяйстволар ва онгача кьайдада чалышагъан юртлу загьматчылар 2640 гектар ерде овощлар болдургъан эди. Шо буса 2021-нчи

йыл болгъанындан эсе 2 керенге кьолай.

Урлукъланы тышдан алывну мердешин арадан тайдырмакъ учун Дагъыстанда оьзонде урлукъ материалны болдурувну масъаласын чечмек учун да чаралар гьерюлме башланган. Дербент райондагъы сынав станцияда артдагъы йылларда ишлер хыйлы жанланган. О дюр оьсюмлюкчюлюк булан машгьул Бютюроссия институтуна табий филиал. Гетген йыл мунда болдурулгъан овощ оьсюмлюклени урлукъларыны кьадаары 9,5 тоннадан артылган.

Бавчулукъ

Белгили болгъан маълуматлагъа гьере, Дагъыстанда бавланы гьар тюрлюлерин салывгъа да артдагъы йылларда тергев хыйлы артган. Емишлер болдурувгъа гьере бизин республика савлай Россияда алда барагъан 3 регионну сыдрасына гирген. Далилlege гьез кьаратсакъ, 2022-нчи йыл 1157 гектар ерге бав салынган. 2023-нчу йыл салынган чакъы бавланы майданы 1575 гектаргъа етишдирилген. Натижада, гетген йыл 220 минг тон емишлер болдурмагъа бажарылган. Алдагъы йыл булан урушдургъанда шо 105,2 процент болуп токътай. Емишлени кьадаары артгъан сайын шоланы заманында сатып тайдыривну ва узакъ заман салып сакълайгъан, ишлетип консерво кьатыкълар

этип чыгъарагъан ерлени кьурувну чагьында гьайын этмеге тюше. Шо мурат булан республиканы кьыбладагъы уьч районда емишлени узакъ сакълайгъан хас кьурулушлар яратылган ва дагъы да башгъалары да кьурулуп тура. Шо кепде консерво цехлени барларын мугькамлашды-

де яхшы кюйде кьазанчлар алына эди. Гьали, Дагъыстанны Гьукуматы бу масъаланы Россияны Федерация Советни генгешине арагъа салдырып кьаратмагъа амал этди. Шоллукьда, Россияны Гьукуматы юнню кьабул этип ишлетеген ханалар кьурмагъа хас кьарар чыгъарган. Эсгерилген кьарарда Дагъыстанда да шолай ерни ишге салмакъ гьез алгъа тутула.

Илмугъа кюрчюлендирилген кьайдалар булан Дагъыстан тав жынслы малланы этил тайпаларын чыгъарывгъа гьере сынав ишлер де юрюлме башланган.

Эт учун гьайванлар сакълав Дагъыстанда кьачан да арив юрюле гелген. Гьали гьайванланы семиртип сакълайгъан ерлени уллулары булан гиччилерини санаву 600-ден де оьте. Шоларда 100 мингден де кьолай кьара тувар сакълана.

Гьайванчылыкьны ишлери алгъа гетсин учун аз сют береген ерли жынслы сыйырланы орнуна яхшыларын сакълайгъан кюйге кьолай тергев берилме башлагъаны нечакьы да яхшы. Шо муратны етдирикли кюйде яшавгъа чыгъармакъ учун республиканы бюджетинден Федерал табилги булангъы республика аграр илму центргъа грант акъчалар гьерсетилгени де кьеп затны англата. Шо харжлагъа сыйырланы кьол булан балагъа токьтатагъан хас ерлени ачмагъа бажарылажакъ.

Гьайван ва кьуш этни ишлетип гьар тюрлю ашарлыкь продукция чыгъарывну яхшылашдырмакъ учун гьерюлме башлагъан чаралар гьали де азлыкъ эте. Шону учун да бугюнлерде инвестиция проектге гьере йылны ичинде 5 минг тон этни ишлетме болагъан уллу цех кьурулуп тура...

Тирлик емлер гьайванчылыкьны, кьушчулукьну оьсдюрювню кюрчюсюдюр. Дагъыстандагъы сабанлыкъланы аслам пайы ашлыкь болдурмакъ учун кьолланагъаны да негьакъ тюгюл. Муна, 2024-нчу йыл 233 минг гектаргъа язлыкь ашлыкь чачылажакъ. Кьатты емлер, демек бичен, люцерна, суданка, сорго ва оьзгелери 82,6 минг гектарда оьсдюрюлежек.

Гьасили, заманны кьыйынлыкъларына да кьарамай, Дагъыстанда юрт хозяйствону аслу тармакъларында ишлени барышы яман тюгюл.

Абдулла ЗАЛИМХАНОВ.

рып ва тийишли ерлерде башгъа янгыларын кьурмакьны кьолай гьайы этилсе гележек учун яхшы болар эди. Дагъыстанны консерво продукциясын уьлкени бары да ерлеринде яшайгъанлар бек ушатып алагъан бар эди чи бир заманлар.

Тюзю, Дагъыстанда бавчулукъ тармакьны асувлу кюйде юрютмеге нечакьы да арив онгайлы шартлар бар. Буссагъатгъа ерли Дагъыстанда бавлар 30 минг гектардан да кьолай ерни елей. Сонг да биздеги гьармут, чертлевюк, чум, алма бавлар Россияны оьзге ерлердегилеринден эсе кьеп артыкъ.

Гьайванчылыкъ

Дагъыстан алдын да, гьали де малчылыкьгъа гьере савлай уьлкеде алдынлы ерде юрюй эди. Артдагъы он йылланы ичинде малчылыкьдагъы ишлени онглу этип кьурувгъа берилеген тергев артагъаны эс этиле.

Гьали бизин республикада болдурулагъан мал этни кьадаары 40 минг тондан артыла. Россияны башгъа бойларына да бизден 15 минг тондан артыкъ мал эт йибериле. Дагъыстанда кьой бишлакьны кьеп болдурмакъ учун иш этип кьурулма башлагъан онгача фермалар да арагъа чыгъа тура. Шо да, Дагъыстангъа туристлер кьеп гелме башлагъанын гьисапгъа алгъанда гелимлер, демек хайыр алып болагъан тармакьгъа айланар.

Малчылыкьда юнден

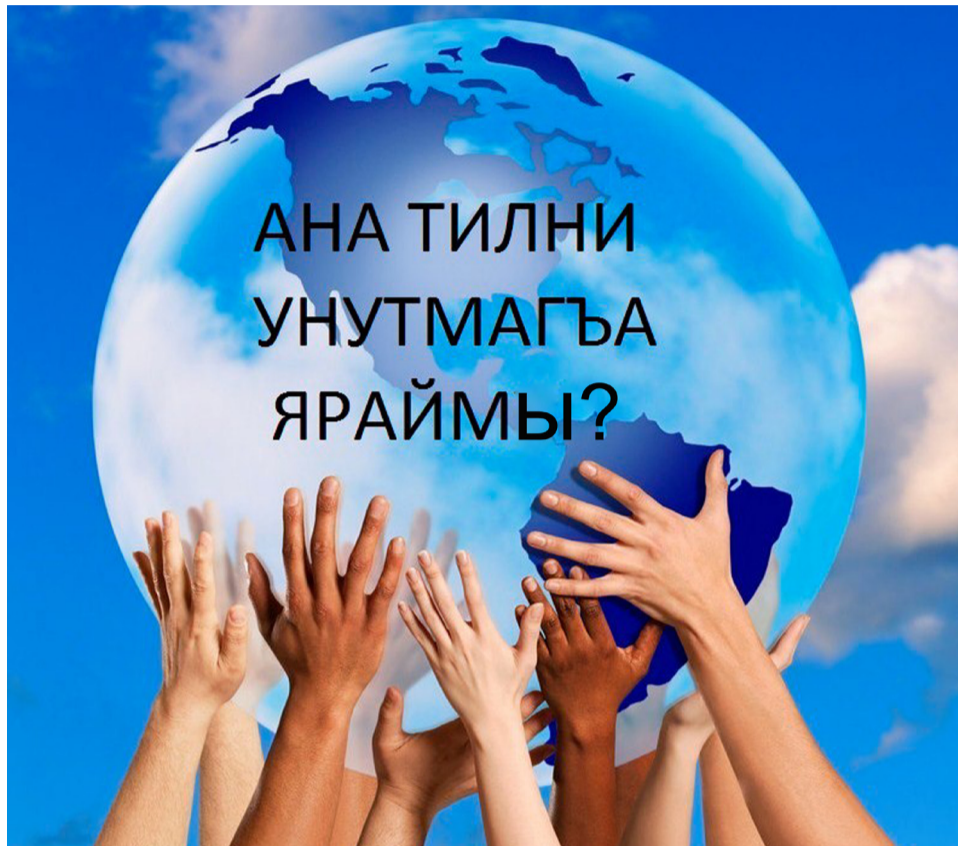
Миллетни инг уллу байлыгы – ону тили. Тек неге буса да, бизин яшав шартларыбыз алгъа баргъан сайын, тилибизни унутагъан, яш наслу ана тилинде сэйлегенни гъайын этивге немкъорай янашагъан болгъанбыз. Айрыча милли уяныву булангъы кёп агълюлени эсге алмагъанда яшлары ана тилинде сэйлейгенлери аз болагъаны ойлашдыра.

Бетлеп айтагъаным да тюз, оьмюрюню боюнда тилни оьсювюне, ахтарывуна кьуллукъ этип гелген яда милли маданият, адабият, инчесаният тармакъда чалышагъан белгили адамларыбызны яшлары да, оланы яшлары да ана тилинде сэйлемейгени тамашагъа кьалдыра ва талчыкьдыра. Шагьарларда чы нечик де, ана тилинде сэйлейген яшлары санаву юртларда да да йыл сайын тебенлеше. Ана тилни масьалаларыны айланасында кёп чаралар, жыйынлар оьтгериле, тек гьал яхшы якъгъа алышынмай деп ойлашсакъ да, этилеген ишлени токьтатмагъа гъакъыбыз ёкъ.

Гьар агълюде ана тил эшитилсин учун ону ортакъчылары оьз тилинде сэйлемеге герек тюзюлюмю? Бары да школаларда ана тил дарслар тюзевлю кюйде юрюлмей, юрюле буса да, ата-анасы арза язып, ана тил дарслардан азат этмекни талап этелер. Яшларыны оюна гиччиден тутуп: «Ана тил тарыкъ тюзюлю, ону гележигизге пайдасы ёкъ», – деген пи-круну оьзлер ата-анасы сингдире буса, яшлардан ва оланы гележек наслусундан не кьаравулламагъа болабыз? Школаларда берилген программагъа ва сагьатлагъа гёре уйде, агълюде ана тилин эшитмей буса, юрегин салып охужагъына шеклик тувдура. Шагьар школаларда ана тилни тыш тиллени уйренеген кьайда булан охутмагъа тезден заман болгъан.

Кьарабудагъгент гимназияда кёп йыллар ана тил ва адабият дарсланы юртеген белгили ва гьаракатчы муаллим Умсалимат Бутаева бизге алда язгъан макьаласында: «Ана тил – миллетни маданиятын, оьзтеьречеликни, адабият ва тарихи эсделиклени сакълайгъан кьуралы, лап да уллу жан азыгъыбыз, хазнабыз. Ана тилибизни асырап, аяп сакълама туврадан борчлу экенибизни гьар адам оьзю юрегинден англамагъа, кьолундан гелеген гьаракатын этмеге тыше. Кьумукъ тил ва адабият дарсланы юртеген муаллимлер охувчуланы дюньягъа тюз кьаравун тувдурмакъ, яшавгъа байлавлу англавларын генглешдирмек, чеберликни гьислерин сездирмек булан бирче, менменликни ругьунда тарбиялап, ата-бабаларыбызны яхшы пайдалы адатларын, мердешлерин янгьыртып, оьзбашына яшама, эрши – аривно айырып бажарма уйрете. Муаллимлени шу кьайдадагъы ишлерин ата-ана якълап, агьамият берип, ортакъчылыкъ этсе, озокьда, дарсланы агьамиятлыгъы, кьумукъ тилни абуру артар», – деп язгъан эди. Гертилей де, ата-ана инг башлап тергев этмесе бугюнгю гьалны яхшылашдырмагъа тынч тюзюлю, гьатта бажарылмай.

Гьар гюн гъайын этмеге герекбиз

20 йыллар алда ана тилни айланасында юртлардагъы гьал агълюлерде де, школаларда да бютюнлей башгъа эди. Орамларда ойнайгъан яшлар бал татытып ана тилинде сэйлей эди. Школаларда ана тил ва адабият дарслар мекенли кюйде юрюле эди. Гьали йимик яшлар скоймей деп, арза да берип бармай кьалмагъа ихтияры ёкъ эди. Демек, ана тилини кьысматына жаны авруйгъанлар кёп эди. Оьрде эсгергеним йимик, яшав шартлар яхшы ва енгил болгъанда ана тилде сэйлемеге скоймейгенлени, ону хадири билмейгенлени сыдралары артды. Озокьда, Интернетни имканлыкълары, янгы байлавлукъ технологиялар яшавубузда кёп енгиликлер гелтирген, тек яшлагъа бакъгъан якъда кёп гезиклерде ону пайдасындан эсе, заралы кёп. Яшлар сав гюнлер булан компьютерни алдында яда телефонну кьолундан тюзюрмей пайдасыз оюнлагъа яда сайтлагъа гирип, башы манг болгъунча тура.

Ата-анасы гъайын этсе, Интернетни де тюз кюйде кьолламагъа бажарыла. Эгер яшгъа ана тилни татывун, миллетини агьамиятлыгъын сездирсе, юрегине салса, яш оьзю сююп, гъакъ юрекден уйде де, кьырда да ана тилинде сэйлегеги гъакъ. Интернет торунда да сиптечи, миллетине юреги авруйгъан гьаракатчы адамланы кьасты булан бизин миллетни тарихине, маданиятына, адабиятына, инче саниятына багъышлангъан маълуматлар ерлешдирилген. Айтмагъа сюегеним, яш болсун, уллу болсун, гьаваслыгъы бар адамлар ана тилин осал биле буса да, гьали оьз тилинде яхшы сэйлемеге уйренмек учун имканлыкълар бар.

Бугюнлерде ана тиллени оьсювюню ва сакълаву инг аслу кьуралы – тилни есилерини, агь-

люню ва жамиятны ватандашлыкъ кьараву. Ана тилинде гиччиден берли сэйлеп уйренмеген, тек гьали уйренмеге кьасты бар адамлар учун дагъыстан тиллерде курслар ачылгъан. Шолай курслагъа ана тилинде сэйлеп, язып уйренсин учун яшлары йибереге де ярай. Онлайн яда адатлангъан кюйде ана тиллени уйретеген курслар бар. Бугюнлерде шолай курсларда дагъыстан тиллени 7-синде сэйлемеге, язмагъа уйрете. Далаплы адамлар кьургъан бу курсларда тилни уйретегени учун гъакъ ала. Эсгерген курсланы кьуллукъчусу булан гиччирек лакъырыбыз болду. Ону айтывуна гёре, ана тилинде уйренмеге сюегенлени санаву нечакъы да аз.

– Уйренмеге сюегенлер болса да, гъакъ бермеге гьазир тюзюлю. Башгъа тыш тиллени уйренеген курсланы багъалары бизден эсе хыйлы артыкъ. Дагъыстан тиллени уйретиьде кёп четимликлеге ёлугъабыз. Охутув, гёрсетив – аян алатлар, китаплар кьыт. Китап тюкенлерде охутув китаплар нечакъы да бар. Тек шоларда милти тиллерде язылгъан бир китап сама да ёкъ. Ана тиллени масьалаларыны гъакъында кёп сэйлене, тек олар чечилмей.

Ана тилин гьар тюрлю себеплеге гёре уйренмей кьалгъан буса да, оьзлер ахтарып, кьаст этип уйренмеге сюегенлер де бар экени, озокьда, сююндюре, гележекге умутубузну сёнмеге кьоймай. Мисал учун, дагъыстан тиллени уйретеген онлайн школагъа аз буса да адамлар геле. Оланы кёбюсю – жагьил адамлар.

Нобельни атындагъы паракатлыкъны савгъатына лайыкълы болгъан Нельсон Мандела: «Эгерде сиз бир адам булан ол англайгъан тилде сэйлей бусагъыз,

сиз ону гъакъылына таьсир этесиз, эгер адамны ана тилинде сэйлей бусагъыз, ону юрегине таьсир этесиз», – деген.

Кёбюсю гезиклерде кьумукъ улан булан уйленген башгъа миллетли кьызлар кьумукъ тилни уйренмеге, уьягълюсюню тилинде сэйлемеге сюе. Бэлла деген черкес миллетли кьыз кьаягентли кьумукъ улан булан уйленген. Оьзлер де Дагъыстандан тышда яшай. Ол: «Уйде уьягълюм, ону кьардашлары бары да кьумукъча сэйлей. Мен де оланы англамагъа, кьумукъ тилде сэйлемеге сюемен», – дей. Берген тапшурувланы, сёлени унутмай уйренмеге кьаст эте.

Башгъа миллетлени вакиллери де кьумукъ тилни тынч кюйде уйренмеге болагъанын, бизин тил йымышакъ экени барыбыз да билебиз. Кёп агълюлер яшлары булан ана тилин билмейгенликни себебинден тюзюлю, пешемейгенликден яшлары булан орусча сэйлей. Шолайлыкьда, ана тилин билмейген наслуваны санаву артмагъа, кьумукъ тилде сэйлейгенлени санаву тебенлешмеге башлай. Башгъа миллетлер де бизин миллетге абур этип кьумукъ тилде сэйлемеге гьасирет экени гёргенде, ана тилин пешемейгенлеге айып этмей болмайсан.

Алдагъы гюнлерде оьрде эсгерген дагъыстан тиллени уйретеген онлайн школадан кьумукъ тилни уйренмеге сюеген адам бар деп маълумат гелди. Москвада яшайгъан Валерийни сёллери не гёре, ону ювукъ кьурдашлары Магъачкьалада яшай. Кьонакьлай чакъ-чакъда геле. «Кьурдашларыма гелгенде лакъыр этеген вакътиде олагъа оьзюмню гьюрметимни аян этмек учун, олар булан ана тилинде, кьумукъ тилде лакъыр этмеге сюемен», – деди. Озокьда шолай гьюрмет этип бажармакъ Валерий ич дюньясыны гезеллиги ва терен культуьрасы булангъы адам экениликни исбатлай. Шолай адамлагъа рас гелгенде, озокьда, ана тилине ят миллетли адам чакъы да гьюрмет этмейгенлигин, миллетине абур этмейгенни ва милли уяныв гьислери ёкълугъун гёрсете.

Тилин унутгъан, талигъин ютгъан ва бугьар ошагъан нечесе авуздан-авузгъа айтылып гелген, ана тилибиге багъышлангъан сёзлер де бар. Ана тилибизни, милли адабиятыбызны, маданиятыбызны, халкъ инчесаниятыбызны гъакъында авуздан эсгерип, олагъа багъышлап чаралар оьтгерип кьоймайлы, тилибиз унутулмасын, оьсюп гелеген яш наслу ана тилибизде сэйлесин, пикирлешсин, ону аясын ва кьорусун учун гьар гюн гъайын этмеге герекбиз.

Патимат БЕКЕЕВА.

Этилген ишлер аз тюгюл, тек кемчиликлер де бар

Артдагы 5-6 йылланы ичинде «Савлукъ сакълав» деген федерал программаны талапларын яшавгъа чыгъармакъ учунгъу хыяллар булан, айрокъда бир-бир юртларда савлукъ сакълав тармакъгъа кеп-аз буса да агъамият берилип турагъанны гъис этмей де тюгюлбюз. Мисал учун, гезиги булан фельдшер-акушер пунктлар да къурула яда шолар янгъыртыла, ерли жамиятгъа биринчи кемеки этмеге болар йимик онгайлыкълар яратмагъада къарайлар. Бу масъалагъа байлавлу алдагы гюнлерде де Дагъыстанны парламенти жыйынында да сёз юрюлдю.

Шо гюн Халкъ Жыйыныны депутатларыны гезикли сессиясында Дагъыстанны савлукъ сакълав министри Т. Беляева республикадагы савлукъ тармакъны бугюнгу гъалы гъакъда доклад этди. Ону сёзлерине гере, артдагы 5 йылны ичинде республикабызда 125 фельдшер-акушер пункт (ФАП) къурулгъан. Ондан къайры, 315 койка ерлештирилген, умуми алгъанда, 12 больница ва амбулатор-поликлиника идаралар ишлетилинип тапшурулгъан. Олай да, 135 медицина бина ярашдырылгъан. Ерлердеги медицина пунктлары, больницаларны тарыкъ-герек булан таъмин этегенлик де артгъан.

Шо мезгилде етишмейген медицина аппаратлар, автомобиллер болдурулгъан. Айтагъаныкъ, 284 «Скорый помощ» автомашин ва 371 санитар автотранспорт алынгъан. Ерлердеги медицина идаралар учун къайдада элтмеге онгайлы тийишли медицина ясандырылгъан булангъы 73 автомашин алмагъа имканлыкълар болгъан.

Савлукъ сакълавну министри яшлагъа медицина кемеки этивню сан яны яхшылашып барагъанны да белгиледи. Ол билдирген кюй-

де, аналаны, янгы тувгъан яшлары оьлеген гезиклери де кемиген. Яшгъа токътагъан, тапмагъа заманы етишген къатынлагъа кемеки гъисапда онлайн къайдада консультация этмек учун оьр даражалы, англавлу врачлар-касбучулардан группа къурулгъан.

– Региондагы проектлени де яшавгъа чыгъармакъ муратда 14 фельдшер-акушер пункту, 4 врач амбулаторияны, 75 савлукъ сакълав учурдениени ярашдырмагъа ва 6 объектни янгыдан онгармагъа, 1063 ва шолар да 2 авур тайпа медицина ясандырылгъан, 158 санитар автотранспорт алмагъа гез алгъа тутгъанбыз, – деп токъташдырды Т. Беляева.

Шонда Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны Председатели З. Аскендеров гетерилген масъалагъа гере ойларын айта туруп, этилген ишлер аз тюгюл буса да, тек савлукъ сакълав тармакъда хыйлы чечилмеген масъалалар да барны эсгерди. Мисал учун, енгилликлерден пайдаланагъанлар тарыкълы дарманлар булан таъмин этилмейгенни айтды. Парламентни башчысы ватандашлар булан лакъыр юрюгенде, олар узакъ заман тийишли

дарманлары алма болмайгъангъа арз этгенлер. Аврувлар дагы башгъа амалы екъгъа шо дарманлары оьз харжына сатып алмагъа борчлу экенни ачыкъ этди.

– Мен эсигизге салма сюемен, бу йылгъа бюджетни токъташдырагъанда, депутатлар республиканы гъукуматы булан бирге енгилликлерден, гъавайын дарманлардан пайдаланагъан ватандашлары герекли дарманлар булан таъмин этмек учун гетерилген харжы артырмагъа бажарылды. Шо гъар да, халкъны савлугъун якъламакъ учун юрюлеген ишлеге де айрыча тергев бергенигизни сюемен, – деди Дагъыстанны савлукъ сакълав министри З. Аскендеров.

Ондан къайры да, Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны Председатели билим берив ожакъларда медицина кабинетлер болмагъа тарыкъ-

ны гъакъында айтды.

– Бу масъалагъа да Халкъ Жыйыныны янындагы билим берив комитетни генгешинде къаралды. Депутатлагъа билим берив ожакъларда медицина кабинетлер ачмагъа ихтияр берген шагъатнамалар булан таъмин этеген кюю нечик юрюлегенин тергемеге тапшурулгъан. Мен шо гъар къыйышагъан тийишли буйрукъгъа къол салгъанман. Шону агъамиятлы, узакълангъан масъала Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликов къошулгъан сонг еринден тербенип, жанланып гетди. Шону учун сиз, Татьяна Васильевна, Билим беривге ва илмугъа къарайгъан министрлик булан бирге шо талапны яшавгъа чыгъармакъны тилеймен, – деп тапшурув берди З. Аскендеров.

П. ГЪАЙБУЛЛАЕВА.

Савлукъ – инг уллу байлыкъ

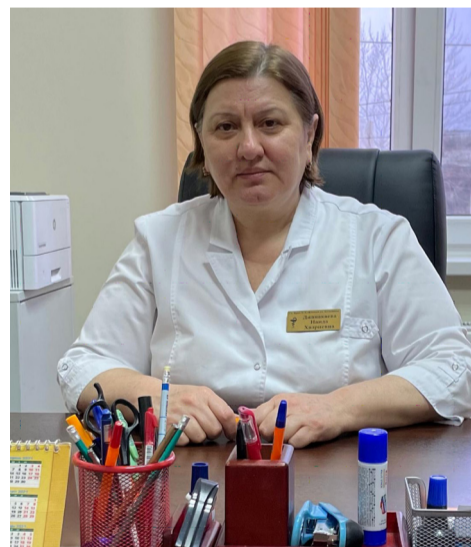
БИЗИН МАЪЛУМАТ:

Жанакъаева Найида Хизриевна Буйнакск районну Тёбен Къазаныш юртунда 1966-нчы йылда тувгъан. 1983-нчу йыл юртдагы 2 номерли орта школаны окуп битдирген сонг ол Дагъыстан медицина институтгъа тюше. Интернатураны да устюнюлю кюйде тамамлагъан Найида Жанакъаева 1994-нчу йылдан тутуп Янгы Къумукъ юрт участка амбулаторияда врач болуп ишлеме башлай. 2004-нчу йылда мунда участка больница ачыла. Найида Хизриевна эсгерилген больницаны баш врачы этилип белгилене ва бугюнлеге ерли шо борчларын бажарывлу кюйде кютюп де тура. Найида Хизриевна савлукъ сакълав тармакъда ишлейген 30 йылны боюнда бир нече керенлер гъюрметлев грамоталар булан савгъатлангъан. Ону уягълюсю, уйленген эки авлети ва оьсюп турагъан торунлары бар.

Найида Хизриевна булан ёлугъуп ишине гъакъында лакъыр этме башлагъандокъ да мен ол артыкъ кеп сёзюне еси тюгюл экенни англадым. Мени соравларыма ол къысгъа, маъналы ва англашылагъан къайдада жавап къайтарып турду.

– Сизин тухумда адамлары савлугъуну гъалын билеген эмчилер багъымчылар, докторлукъ касбуну юрютегенлер алда да болгъандыр. Сизге врачны касбусун тангламакъгъа ким себеп болду?

– Тухумубузда эмчилер, багъымчылар екъ эди, бизинкилер кёбюсю

гъалда муаллимни касбусун танглап ишлей эдилер. Магъа етишгенде улланабыз: «Халкъгъа тарбия булан билим бергенлерибиз таман чакъы бар. Бизден де бирев савлугъубузну гъайын этеген адам болса кимге заралдыр!» – деп чорт гесип къойду. Муаллим касбуну башын тутма гъасирет болсам да, улланабызгъа къаршы чыкъма тавакалыкъ этмедим.

– 2004-нчу йылда Буйнакск районну о замангы башчысы Магъаммат-Расул Алхлаевни къасты булан ачылгъан участка больница толу кюйде ярашдырылгъан, янгъыртылгъан сонг алда администрация болгъан бинада ерлешген эди бугъай...

– Тюз айтасыз. Оьтген 15 йылланы ичинде больницагъа айландырылгъан бина юртну халкъына арив къуллукъ этип турду. Тек нетерсен,

2019-нчу йыл болгъан ер тербенивню натижасында шо бина адам гирме де, турма да ярамайгъан гъалда бузулгъан эди. Шо заман коронавирус яйылып турагъан вакътилер де дюр эди. Бизге районну баш врачы Батыр Мухтарович булан гъакълашып, больницаны ябып къоймайлы, Буйнакск шагъаргъа гечюрюп ишлеме ёл табулду. Эсги бинаны кюрчюсюнден бузуп тайдырып, заманны янгы талапларына жавап берген къурулуш къайдаланы къоллап, ким-ким де сукъланар йимик больницаны эки къабат бинасын тургъузма да болдукъ. Биринчи къабатнда поликлиника, экинчисинде буса стационар ерлешген.

– Гертиден де, больницаны бинасыны ерлешген кюю онгайлы, гёрюнюсю де бек арив... Юртлары не йимик къуллукъларын кютмеге боласыз?

– Бизде бар терапия, педиатрия, гинекология, УЗИ, стоматология, рентген, физкабинетлени ишин 8 врач ва 14 медсестра юрюте. Стационар бёлюкде 15 аврувгъа ятма онгайлы ерлерибиз де бар. Дарманлар булан таъминлигибиз де яхшы. Бизге кемеки ахтарып гелегенлени арасында юреги, нервалары авруйгъанлар, давленииенден инжинегенлер айра да кеп. Шолай авруву болуп гелгенлеге биз тийишли болагъан кемегибизни болдурма къарайбыз. Эгер де кемеки этип болмайгъаныбызны билсек, аврувуна къаратмакъ учун оланы гъазиринде гъар тюрлю касбучу-врачлар ишлейген стационарлагъа йиберебиз. Ким нелер айтып къойса да, гъар

адам оьзюню савлугъуна оьзю жавап бере. Шону учун санларында бир тетиги яда авруву барны эс этгенде, ондан арчылывну ёлларын башлап оьзю ахтармагъа да герек. Дагы ёгъесе, янгурну артындан ямучу алып чапгъанда йимик бола.

– Найида Хизриевна, сизде ишлейген медицина къуллукъларыны гъакъында да бир-нече сёз айтсагъыз сюер эдим.

– Мен ишлеме башлагъан гюнден тутуп, яннавурумда болуп аврувланы авур къуллукъларын да, намусларын да кютюп турагъан бажарывлу медсестралар Бектемирова Нуриятны, Алхлаева Найиданы, Далгъатова Зайнапны, Магъамматова Патиматны, Гъашимова Мадина, старшая медсестра Илякъаева Нюржанны атларын гъюрмет булан эсгеремен. Бизин ишибизге четимлик этеген бир кемчилик бар буса, шо да амбулаторный аврувланы ташыйгъан машинибиз эсги болуп турагъанлыкъ.

– Авлетлеригизни арасында, балики, медицина къуллукъларыны касбусун танглагъаны бардыр!..

– Екъ! Олар да башгъа касбулары башын тутгъанлар. Уланыбыз Рустам Москвада – инженер-къурувчу, къызыбыз Нурият Магъачкъалада юрист болуп ишлей.

– Бизин булан лакъыр этме рази болгъаныгъыз учун кеп савболугъуз.

– Сизге де баракалла.

Казим КЪАГЪРУМАН.

СУРАТДА: Янгы Къумукъдагы участка больницаны баш врачы Н. Жанакъаева.

Яш кочаплар медаллар къазана

Алдагъы гюнлерде Комсомольск-на-Амуре деген шагъарда ябушуну грек-рим журасындан озлеге 23 йыл битмеген яш кочапланы арасында Россияда биринчиликни алмакъ учун юрюлген ярышлар оьтгерилген.

Шо ярышланы бары да тиретлеринден уьстюнлю кюйде оьтюп, бизин республиканы жыйым командасына кьуршалгъан Даниял Агъаев алтын медаль къазангъан. Ол 67 кило авурлукьда ярышланы финал тиретинде ябушуну халчада Москва шагъарны командасына кьуршалып тогъатартагъан Гъажимурат Байтуллаевни енгмеге болгъан.

Дагъыстанны физкультурагъа ва спортгъа кьарайгъан министрлигини прес-кьуьллугъу билдиреген маълуматлагъа асасланып айтгъанда, оьтге-

рилген ярышларда 120 кило авурлукьда дагъыстанлы кочап Магъаммат Аличиев гюмюш медаль алгъан. Шондан кьайры да, миналы буйнакскили Динислам Бамматов 60

кило авурлукьда алтын медальгъа лайыкьлы болгъан. Белгили экени ймик, ол ярышларда Санкт-Петербург шагъарны командасы учун тогъатартгъан.

Футбол оюнну сырларына уьйрете

Бизин республикада яшавгъа чыгъарылгъан «Футбол в школе» деген проектни оьлчевюнде Россияны футбол союзуну вакиллери Евгений Алдонин, Руслан Пименов, Елена Медведь, Борис Никоноров ва Алексей Гасилин охув ожакъларда билим алагъан уланлар ва кьызлар учун «футболдан дарс» оьтгерген.

Шо гъаракатны оьтгеривге байлавлу юрюлген чарада ДР-ни Гьукуматыны Председателини заместители Муслим Телякъавов, билим беривге ва илмугъа кьарайгъан министри Ягъия Бучаев физкультурагъа ва спортгъа кьарайгъан министрени заместители Будун Будунор ортакъчылыкь этген.

Инг алда Россияны футбол союзуну методистлери Дмитрий Баранник ва Евгений Семенов яшлагъа футбол оюнну кьайдалары гъакьда англатыв берген. Шону булан бирге, футболдан юрюлген бир-бир оюнланы гьзден гечирген, муаллимлер булан кьатнагъан.

Яшланы суюндюр-

ген фестиваль кьайдада оьтгерилген шо гъаракатда 400-ден де артыкь охувчу яш ортакъчылыкь этген. Россияны футбол союзуну вакиллери яшлар булан бирче топ да ойнагъан. Шондан сонг гелген кьонакълар булан сурат чыгъармагъа гъар яшгъа да имканлыкь берилген.

Эсгерилген фестиваль ДР-ни Гьукуматыны, билим беривге ва илмугъа, олай да физкультурагъа ва спортгъа кьарайгъан министрликлерини, бизин республиканы футбол федерациясыны якьлаву булан юрюлген.

Агъа-ини – хоккеистлер

Бизин республикада спортну кьайсы журасына да тезден берли агъамият берилип геле. Тек бугюнлеге ерли спортну кьышылыкь, демек, тогъатартывлар кьарны ва бузну уьстюнде юрюлеген журналарына тийишли тергев берилмегени гъакьда айтмагъа бажарыла. Шогъар да кьарамайлы, буссагъатгъы вакътиде Австрияда яшайгъан бизин якълы агъа-ини Магъамматсалам ва Гъажимурат Гъажиевлер гъар кьайсы ярышда да хоккей оюнда оьзлер кьуршалгъан командагъа пайда, хайыр гелтирип, мекенли уьстюнлюкьлеге етишип геле.

Алдагъы гюнлерде Чехиядагъы Мост деген шагъарда озлеге 18 йыл битмеген яш спортчуланы командалары ортакъчылыкь этген турнирде де тапшалай болгъан. Чехияны, Австрияны, Германияны, Словакияны ва Швейцарияны гъар тюрлю шагъарларындан гелген командалар оьзлени арасында хоккей оюнда тогъатартгъан.

Дагъыстанны физкультурагъа ва спортгъа кьарайгъан министрлигини прес-кьуьллугъу бизге билдирегени ймик, оьрде оьзлени аты эсгерилген агъа-ини Гъажиевлер австриялы Окапаган командагъа кьуршалып ойнагъан. Оьтгерилген шо турнирде Магъамматсалам кьапулагъа лап да кеп гол гийиргенлени сыдырасына кьошулгъан. Ачыкьлашдырып айтгъанда, турнирни бары да тиретлерини барышында ол 6 гол гийирмеге бажаргъан. Шону булан бирге, ол елдашларына озлеге кьаршы туруп ойнайгъан командаларыны кьапула-

рына дагъы да 5 шайбаны гийирмеге болушлукь этген. Шолайлыкьда, шо турнирни вакътисинде ол 11 очко къазангъан ва лап кеп гол гийиргенлени арасында экинчи ерге ес болгъан.

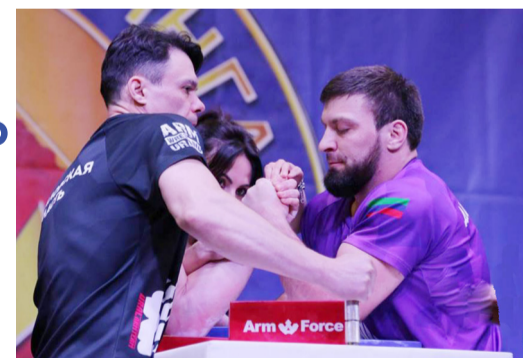
Шо гъакьда айта туруп, турнирни лап яш ортакъчысы, оьзюне 16 йыл тюгюл битмеген Гъажимурат кьапуланы инг тизив сакьлавчусу гьисапда белгили болгъанын да айрыча эсгермеге тюше.

Чемпионатдан – дьрт медаль

Омск шагъарда спортну кьолну гючюн сынав (армрестлинг) журасындан Россияны чемпионаты тамамлангъан. Оьтгерилген шо ярышларда бизин уьлкени 50 регионундан 400-ден де артыкь спортчу ортакъчылыкь этген.

Оланы арасында оьзюне 9 спортчу кьуршалгъан Дагъыстанны жыйым командасы да болгъан.

Россияны ат къазангъан тренери Гьасан Алибеков елбашчылыкь этеген бизин республи-

каны жыйым командасы чемпионатда гьрмекли уьстюнлюкьлеге етишген. Ачыкьлашдырып айтгъанда, Равил Тагьирбеков (60 кило авурлукьда) ва Зураб Гъажиев (80 кило авурлукьда) чемпион атгъа лайыкьлы болгъанлар. Магъамматвели Халиков (110 кило авурлукьда) гюмюш ва Рамидин Къазимагъамматов (100 кило авурлукьда) бронза медальны алгъан.

Бетни гъазирлеген Насрулла БАЙБОЛАТОВ.

